

та екзаменаційного контролю. Центр навчальних та інноваційних технологій. URL: <https://ceit.uco.edu.ua/news/testy-v-moodle/> (дата звернення: 19.05.2023)

9. Шуило І. І., Карпушина М. Г. Труднощі перекладу юридичних термінів. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 275–278.

УДК 378.147:811:111

DOI <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2023.23.243-254>

Андрій Коваленко,
*студент I курсу магістратури
факультету початкової освіти та філології,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0000-0002-5977-6597>
м. Хмельницький, Україна*

Людмила Глушок,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
<https://orcid.org/0000-0003-2565-2526>
м. Хмельницький, Україна*

Формування соціокультурної компетентності старшокласників у процесі вивчення іноземної мови

The formation of the socio-cultural competence of upper secondary school students in the process of foreign language learning

***Анотація.** Методика викладання іноземної мови зараз зосереджена на особистісному розвитку. Вона покликана підготувати учнів до вільного спілкування в цільовій культурі. Для досягнення цієї мети вчителю недостатньо подавати лише мовний матеріал, тому одне з його головних завдань – навчити учнів найважливішим поведінковим і комунікативним нормам цільової культури. У статті розглядаються теоретичні засади формування соціокультурної компетенції учнів старших класів. Здійснено дефінітивний аналіз понять «компетентність» та «соціокультурна компетентність». Встановлено суперечності між різними науковцями щодо тлумачення цих термінів, а також визначення структурних компонентів соціокультурної компетентності. На нашу думку, поняття соціокультур-*

ної компетенції знаходиться на перетині країнознавчої, лінгвокраїнознавчої та соціолінгвістичної компетенцій. З'ясовано, що розвиток комунікативних навичок у старшокласників повинен здійснюватися крізь призму культурних цінностей народу-носія цільової мови. Виділено основні методи формування цієї компетентності у старшокласників. У процесі роботи над дослідженням ми виокремили такі групи методів формування соціокультурної компетенції: компаративний метод, метод драматизації та метод кейс-стаді. Ці підходи реалізуються через принципи дедукції, збалансованості, первинності, наочності, індивідуалізації, комунікативності та автентичності. Розвиток соціокультурної компетенції є складним процесом, який включає три етапи: лінгвістичний, ситуативний та інтегративний. На цих етапах педагог використовує спеціальні дослідницькі, ігрові або творчі завдання. Визначено, що автентичні матеріали відіграють ключову роль у формуванні соціокультурної компетенції старшокласників, оскільки вони є справжніми продуктами певної культури. Обґрунтовано важливість безперервного розвитку міжкультурної компетентності вчителів іноземних мов.

Ключові слова: автентичний матеріал, міжкультурна компетенція, міжкультурна комунікація, соціокультурна компетентність, комунікативна компетентність, цільова мова, цільова культура.

Summary. *Second language teaching methods are now focused on personal development. They are designed to prepare students for fluent communication in the target culture. To achieve this goal, it is not enough for a teacher to present only language material, so one of his main tasks is to teach students the most important behavioural and communicative norms of the target culture. This article deals with the theoretical basis of the formation of socio-cultural competence of upper secondary school students. The author makes a definitional analysis of the concepts of «competence» and «socio-cultural competence». It has been identified that there are some contradictions between different scholars regarding the interpretation of these terms, as well as the determination of the structural components of socio-cultural competence. In our opinion, the concept of sociocultural competence appears at the intersection of country studies, linguistic and socio-linguistic competences. The socio-cultural component is an integral part of learning foreign languages. It has been found that the development of communicative skills of upper secondary school students should be implemented through cultural values of the target language. In the process of working on the research, we have identified the following groups of methods of forming socio-cultural competence: comparative method, drama method, and case study method. These approaches are implemented through the principles of deduction, balance, primacy, visuality, individualization, communicativity, and authenticity. The development of socio-cultural competence is a complex process that includes three stages: linguistic, situational, and integrative. At these stages, the teacher uses special exploratory, gaming, or creative tasks. It has been determined that authentic materials play a key role in the formation of socio-cultural competence of upper secondary school students, as they are genuine products of a particular culture. The importance of continuous development of foreign language teachers' intercultural competence was also substantiated.*

Key words: *authentic material, socio-cultural competence, intercultural communication, socio-linguistic competence, communicative competence, target language, target culture.*

Вступ. Перша чверть 21 століття характеризується активізацією глобалізаційних процесів, що обумовлені тотальною демократизацією, капіталізацією і науково-технічним прогресом людства. Всі ці чинники сприяють активному міжкультурному діалогу. Як наслідок, зростає потреба держави у всебічно розвиненій особистості, яка здатна ефективно взаємодіяти не тільки з представниками своєї культури, але й з репрезентантами інших етносів у всіх сферах життя. Зрозуміло, що будь-які освітні реформи породжуються суспільним замовленням, тому зміст іншомовної освіти в Україні в останні десятиліття зазнав суттєвих змін. Методика навчання іноземних мов відтепер орієнтована на особистісний розвиток. Три ключові категорії новітньої методики – це «навчання», «засвоєння» і «розуміння», котрі замінили собою традиційні «викладання», «вивчення» і «відтворення». Вивчення іноземної мови у школі вже не є самоцілью, воно покликане підготувати учня до вільної комунікації у середовищі цільової культури. Очевидно, що для реалізації цієї мети подачі лише мовного матеріалу вчителем буде недостатньо, тому одним з головних його завдань є навчити учнів основ міжкультурної комунікації, тобто дати школярам певне уявлення про національну ідентичність і культурну самобутність народу, що вивчається.

Незважаючи на те, що роль навчання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти було переосмислено і розроблено чимало методів для здійснення навчально-виховного процесу все ж, тема розвитку соціокультурної компетентності учнів старшої школи на уроках іноземних мов потребує додаткової деталізації в частині уточнення змісту окремих понять, розкриття взаємозв'язку комунікативної й соціокультурної компетентностей, обґрунтування методики використання автентичних матеріалів для формування соціокультурної свідомості учнів старшої школи, чим і зумовлена актуальність дослідження.

Мета цієї статті полягає в аналізі теоретичних засад формування соціокультурної свідомості особистості на етапі старшої школи у процесі вивчення іноземних мов. Для реалізації поставленої мети, необхідним було вирішення наступних завдань:

- 1) Уточнити зміст поняття «соціокультурна компетентність»;
- 2) визначити структуру соціокультурної компетентності;
- 3) розкрити взаємозв'язок соціокультурної та комунікативної компетенцій;
- 4) проаналізувати методичні підходи до формування соціокультурної компетентності учнів старшої школи;
- 5) з'ясувати роль автентичних матеріалів у формуванні соціокультурної компетентності учнів старшої школи.

Методологія та методи дослідження. Для виконання визначених завдань було використано комплекс теоретичних методів наукового пізнання: аналіз науково-інформаційної літератури за проблематикою наукової розвідки, систематизація підходів до означеної проблеми, інтерпретація та уточнення понять, класифікація та порівняння, узагальнення результатів наукових пошуків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Активність наукової спільноти щодо вивчення різних аспектів реалізації компетентнісного підходу в освіті породжена викликами часу, проте при розробці практичних рішень з цього питання його теоретичні засади так і залишаються нерозкритими. Зокрема, в науці донині не існує єдиного і правильного визначення понять «компетентності» і «соціокультурної компетентності».

Цікавими є думки І. Курінної та О. Марущака, з яких випливає, що компетентність є нічим іншим, як практичною діяльністю, котра базується на знаннях, уміннях, навичках і ціннісних орієнтирах особистості [5, с. 104]. Тобто, науковці не вважають поняття «знання» і «компетенція» тотожними. Тут знання виступають лише одним з ключових складників компетенції, що становлять основу практичної діяльності людини. М. С. Головань визначає компетентність як ступінь успішності досягнення певної норми (компетенції) [3, с. 24]. Успішність практичної діяльності людини залежить і від кількості здійснених нею спроб застосувати раніше засвоєні теоретичні положення, від вміння вчитися на власних помилках. Отже, компетентність може трактуватися ще й як досвід людини у певній сфері життєдіяльності.

В рамках цього дослідження ми говоримо про соціокультурну компетентність, котра є невіддільною складовою іншомовної компетенції, тому визначення суті цієї дефініції вбачаємо необхідним для подальшого розкриття теми дослідження. На думку вчених соціокультурна компетентність являє собою сукупність знань про культурні цінності певного народу, результатом набуття яких є здійснення ефективної міжкультурної комунікації. Вона також включає вміння адаптуватись до норм поведінки прийнятих у тому, чи іншому соціумі. Тобто, соціокультурна компетентність відображає рівень культурного і соціального розвитку особистості [4, с. 51]. Найточнішим, на нашу думку, є тлумачення Г. В. Пристай, яка визначає соціокультурну компетентність як сукупність знань, умінь і навичок, необхідних для успішного здійснення міжкультурної комунікації [7, с. 165]. Соціокультурна компетентність є складним явищем. Вона складається з таких компонентів:

– *культурно-лінгвістичний компонент* – знання лексичних одиниць, які мають чітко окреслене культурне забарвлення (ідіоми, фразові дієслова тощо);

– *соціолінгвістичний компонент* – знання контекстуальної специфіки вживання слів і фраз, що стосуються окремих представників чи соціальних груп населення певної країни (особливі форми звертання до людей похилого віку, чоловіків, жінок);

– *власне культурний компонент* – знання звичаїв, традицій, установлених норм суспільної поведінки у певній культурі [13, с. 81].

Виділяють й іншу структуру соціокультурної компетентності:

– *країнознавча компетентність* (виражається у загальних знаннях про культуру. Вона включає знання історії, побуту, звичаїв і традицій країни, що вивчається);

– *лінгвокраїнознавча компетентність* (знання автентичних мовних одиниць і розуміння невербальних засобів, що використовуються в певній культурі);

– *соціолінгвістична компетентність* (вміння використовувати правильні лексичні одиниці іноземної мови у відповідності до контексту, а також послуговуватись невербальними засобами комунікації цільової культури) [8, с. 236].

Детально розглянувши питання сутності соціокультурної компетентності та її складових, ми вкотре переконались, що мова і культура є взаємодоповнюючими поняттями. Цей взаємозв'язок є динамічним. Мова накопичує і зберігає народний досвід, передає його наступним поколінням. Мова – це рушій культурних цінностей і норм, своєю чергою вплив культури на мову є не менш очевидним. Всі культурні коди нації відображаються в мові, вони ж і передаються мовою. Саме тому в педагогічній науці останніх десятиліть активно розробляються і впроваджуються в навчально-виховний процес методи й прийоми вивчення мов, що покликані одночасно формувати в учнів комунікативну і соціокультурну компетентності. Зрозуміло, що успішне опанування соціокультурного матеріалу можливе лише за умови, якщо учень володіє достатньою мовною базою, щоб розуміти автентичні тексти. Тому, соціокультурний підхід до вивчення іноземної мови доцільно використовувати саме у старших класах. Учні цього віку схильні активно генерувати думки й ідеї, давати власну оцінку різним подіям і явищам. Ці навички базуються на фонових знаннях, здобутих ще в середній школі [1, с. 195].

В умовах нової компетентнісної парадигми освіти, чільне місце належить комунікативній компетентності. Говорячи про іншомовну освіту, саме ця компетентність є ключовою, бо головною ціллю вивчення іноземної мови у старшій школі є вміння послуговуватись цією мовою у відповідних комунікативних ситуаціях, а не просто розуміти її, як це було раніше. Втім, успішне формування комунікативної компетентності неможливе без володіння достатнім обсягом

інформації про цільову культуру. За традиційною методикою учні вивчали велику кількість лексики та граматики, але їм бракувало вміння правильно використовувати мову, оскільки вчителі зосереджувалися на мовних аспектах, ігноруючи важливість впровадження культури у процес викладання мови. Такі школярі могли припускати численних помилок при спілкуванні з іноземцями, наприклад ставити їм запитання про матеріальний чи сімейний стан, що є неприйнятним в європейському культурному просторі.

Соціокультурна компетентність в сукупності з комунікативною становлять міжкультурну компетенцію. Існує окремий напрям у науці, що вивчає ці компетентності в їх нерозривному взаємозв'язку – міжкультурна комунікація. Викладання та вивчення міжкультурних аспектів мови переорієнтовує мету навчання, зміщуючи акценти від вузького фокусу на лінгвістичній чи комунікативній компетентності до цілісної мети – міжкультурної компетентності. За словами одного з провідних теоретиків у цій галузі, міжкультурна комунікативна компетенція - це «здатність спілкуватися і взаємодіяти через культурні кордони» [10, с. 7]. Міжкультурна комунікація відбувається тоді, коли двоє або більше комунікантів з різних культур опиняються в одному середовищі. В таких обставинах, ефективна взаємодія на комунікативному рівні відбувається лише тоді, коли всі учасники комунікації мають високий рівень соціокультурної компетенції. Це означає, що учням старшої школи необхідно розвивати навички, які допоможуть їм впоратися з низкою крос-культурних ситуацій, включаючи ті, де співрозмовники мало або взагалі не знають одне одного, але мають достатній рівень соціолінгвістичної компетенції для успішної комунікації, навіть якщо це передбачає використання невербальних засобів або перекладача [11, с. 25].

Відтак, можна стверджувати, що вивчення мови в культурному контексті є необхідним для старшокласників. З усіх наведених вище роздумів стає зрозуміло й мета формування соціокультурної компетентності старшокласників – розвиток умінь, що необхідні для рецепції, інтерпретації та застосування іноземних мов згідно з соціокультурним контекстом країни, мову якої вивчають учні. Постає питання про те, якого фундаментального правила слід дотримуватися, щоб усунути якомога більше перешкод, спричинених культурними відмінностями. Дослідники виділяють такі фундаментальні методи вивчення культури:

– *компаративний метод*. Вивчення культури певного етносу здійснюється в постійному порівнянні рідної й цільової культур;

– *метод ситуаційного аналізу (метод «кейс-стаді», дослідницький метод)*. Вчитель за допомогою мультимедійних засобів навчання

демонструє учням одну ситуацію непорозуміння представників двох різних культур. Така ситуація пов'язана частіш за все з неправильним використанням лексичних одиниць чи засобів невербальної комунікації. Учні повинні обговорити цю ситуацію і запропонувати шляхи вирішення проблеми;

– *метод театралізації*. Використання під час уроку рольової гри, що відображає певну комунікативну ситуації в середовищі цільової культури.

Вивчення культур має відбуватись з дотриманням наступних принципів:

– *дедуктивний принцип*. Ознайомлення учнів з різними культурами має відбуватися за принципом: від простого до складного, від загального до конкретного;

– *принцип збалансованості*. Учитель повинен самостійно регулювати співвідношення мовного й позамовного матеріалу на уроці. Проте, соціокультурні знання учні повинні отримувати лише тією мовою, що вивчається. Використання рідної мови в таких ситуаціях є неприпустимим;

– *принцип первинності*. В рамках шкільної освіти, слід виділяти лише головні факти, що вказують на культурну ідентичність певного народу. [14, с. 373];

– *принцип наочності*. Найкращими засобами розвитку соціокультурної компетентності є наочні матеріали з допомогою яких учні можуть уявити себе в культурному просторі мови, що вивчається. Реалізується цей принцип використанням автентичних відеофільмів чи інших відеофрагментів на уроках іноземних мов;

– *принцип індивідуалізації навчання*. Полягає у вмінні вчителя адаптувати навчальний матеріал до потреб учнів;

– *принцип комунікативності*. Студентоцентричний принцип, який реалізується шляхом впровадження комунікативної практики у кожне навчальне заняття з англійської мови. Його мета – розвинути навички усного і письмового продукування учнів.

– *принцип автентичності*. Вивчення культури можливе лише тими засобами, які походять з цієї культури.

Якщо за мету навчання іноземної мови покласти формування комунікативної компетенції, то ознайомлення школяра з автентичною соціокультурною сферою англійськомовних країн є необхідним тому, що мова і культура становлять єдиний організм [6, с. 64]. Подолання учнем мовного бар'єра ще аж ніяк не означатиме, що подолано бар'єр культурний. Навіть вільного володіння іноземною не буде достатньо для того, щоб ефективно комунікувати з представниками інших націй, позаяк відсутність знань про цінності й світогляд

репрезентантів цих етносів можуть стати причиною непорозумінь. Кожен учитель англійської мови повинен усвідомлювати це, тому поряд з лексикою й граматикою на уроках повинні вивчатись основи міжкультурної комунікації.

Доцільним в межах нашого дослідження буде розгляд самої методики навчання соціокультурного матеріалу у старших класах та засобів її реалізації. На нашу думку, для цього слід використовувати спеціальні вправи. Вчителями-практиками та науковцями різних рівнів було здійснено чимало спроб класифікувати такі вправи за типами. Узагальнюючи матеріал їхніх наукових пошуків, можна виділити такі типи завдань для розвитку соціокультурної компетентності старшокласників:

– *дослідницькі* (завдання спрямовані на самостійний пошук учнем матеріалу певного соціокультурного змісту і його подальша презентація в узагальненому вигляді);

– *ігрові* (вправи спрямовані на відтворення типових комунікативних ситуацій, що повсякденно виникають між носіями певної мови й культури. Яскравим прикладом такого завдання є рольова гра);

– *творчі* (творчі завдання є комплексними, вони можуть включати й попередні типи завдань. Їх виконання ґрунтується на самостійній роботі учнів, організованій вчителем в різних формах, проте за мінімального його втручання. Продуктами діяльності в цьому випадку стають учнівські твори, доповіді, мультимедійні презентації, театралізовані сценки тощо).

Творчий підхід до вивчення іноземної мови найяскравіше реалізується при використанні проектно-методики навчання. Він ґрунтується на групових формах роботи та передбачає активну комунікацію всіх учасників проекту впродовж усього виконання поставлених завдань [9, с. 60]. В цьому випадку вчитель бере на себе роль спостерігача. Його кінцевим завданням є не тільки оцінка готовою продукту учнівської діяльності, але й оцінка внеску кожного учасника проекту у створення цього продукту.

Окрім методів, принципів і типології завдань для розвитку соціокультурної компетентності доцільно виділити етапи формування цієї компетентності. І. А. Бронетко вважає, що роботу над розвитком соціокультурної компетентності школярів слід здійснювати у три етапи:

1) *Лінгвістичний етап* – вивчення мовного матеріалу (лексики, граматики, вимови слів), який має підготувати учнів до сприйняття позамовного матеріалу;

2) *Ситуативний етап* – презентація матеріалу соціокультурного змісту за допомогою автентичних текстів і відеоматеріалів;

3) *Інтегративний етап* – самостійне відтворення учнями вивченого раніше лінгвістичного і соціокультурного матеріалу у відповідному контексті [2, с. 109].

Звісно, що в рамках загальної середньої освіти, вивчення культури можливе лише у відповідному мовному контексті, найбільшим помічником вчителя у реалізації цього завдання стають автентичні матеріали. Використання автентичних матеріалів під час уроків іноземної мови у школі дозволяє педагогу ефективно навчати учнів міжкультурній комунікації. Важко переоцінити роль такого матеріалу у формуванні соціокультурної компетенції учнів. Газетні статті з англomовних видань, новинні сюжети з BBC, CNN або VOA показані під час уроку, різноманітні листівки, реклами, брошури чи інші друковані матеріали, навіть магазинні чеки привезені вчителем або учнями з англomовних країн вже дають певне уявлення про культурну самобутність народу-носія цільової мови. Окреме місце серед автентичних матеріалів належить художній літературі. Література певної країни в повною мірою відбиває її культури. Читаючи уривки творів певної мовної спільноти, учень знайомиться зі звичаями, традиціями й історією культури, що вивчається. Так, уривки з романів Чарльза Дікенса «Різдвяна Пісня в прозі» і «Пригоди Олівера Твіста» можуть стати бездоганим джерелом для вивчення особливостей побуту англійців і різдвяних традицій цього народу. Ще більшу цінність для формування соціокультурної компетентності учнів старшої школи становлять автентичні відеоматеріали. Використання подібних аудіовізуальних засобів дозволяє вирішити декілька завдань одночасно: воно мотивує школярів до вивчення мови, розвиває комунікативні навички, знайомить учнів зі звичаями й традиціями інших народів світу та позитивно впливає на їх емоційно-чуттєву сферу [12, с. 663]. Учні мають змогу наочно спостерігати за мімікою, жестами й типовою поведінкою представників інших народів, що закладає підвалини формуванню соціокультурної свідомості особистості. З цього випливає твердження, що відеоматеріали є не лише джерелом подачі мовного матеріалу, а й соціокультурного. Використовуючи весь методичний потенціал відеоматеріалів, педагог має змогу «занурити» учнів в іншомовне середовище.

Не слід забувати, що для здійснення ефективного викладання, вчитель повинен систематично поглиблювати свої соціокультурні знання, адаптувати матеріал до загального рівня своїх учнів, постійно перебувати у пошуку нових методичних прийомів, що сприятимуть розвитку соціокультурної компетентності старших школярів. Невід'ємним компонентом професійного розвитку будь-якого вчителя іноземної мови є зацікавленість у вивченні політики,

економіки, географії, історії, мистецтва, релігії, літератури та інших аспектів життя в тій культурі, мову якої він викладає. Педагоги також повинні постійно вивчати ідіоми, прислів'я та сучасну загальноживану лексику, тому що вони відображають культуру, яка впливає на мову. Читаючи книги, дивлячись автентичні фільми, спілкуючись з іноземцями, можна досягти високого рівня соціокультурної свідомості, відточити комунікативні навички.

Обговорення. Чимало досліджень в епоху глобалізації присвячені соціокультурному аспекту навчання, зокрема поняттю соціокультурної компетентності як педагогічної категорії (В. М. Біла, М. С. Головань, С. А. Дерев'яно, Л. В. Курінна, Г. В. Пристай, О. Марущак); структурі соціокультурної компетентності (С. Сафіна, О. Рогульська); загальним аспектам формування соціокультурної компетентності на уроках іноземних мов (З. П. Бакум, О. О. Пальчикова, І. А. Воробйова, Н. Божок, Л. Власенко, І. Хом'як, Г. Рогова, А. Солодка, В. Сафонова, Р. Мільруд, С. Шехавцова, Ю. Кузьменко, Н. Склярєнко).

В процесі комплексного аналізу теоретичних засад формування соціокультурної компетентності учнів старших класів нами було виявлені різні підходи до дослідження означеної проблеми в науці. Суперечності виникають, головним чином, у розмежуванні основних понять теми нашої наукової розвідки. Зокрема, в науці не існує єдиної точки зору щодо інтерпретації понять «компетентність» і «соціокультурна компетентність». О. Марущак [5, с. 104] та Л. Курінна (Курінна, 2018, с. 51) [4, с. 51] наголошують на тому, що «компетентність» – це практична діяльність людини. М. С. Головань визначає компетентність як своєрідне мірило якості виконання певних завдань [3, с. 24]. Ми ж схильні вважати, що компетентність – це готовність і здатність людини здійснювати певні дії, що ґрунтуються на набутих навичках і життєвому досвіді.

Наше дослідження ж стосується соціокультурної компетентності. Погляди різних науковців на тлумачення цього поняття теж не збігаються. Л. Курінна характеризує її як набір уявлень людини про різні соціальні і культурні аспекти життєдіяльності в країні, що вивчається. Ці уявлення можуть слугувати мотивами тих, чи інших дій у певному культурному середовищі. Погоджуємося з тлумаченням соціокультурної компетентності, яке наводять В. Біла та С. Дерев'яно. Ці науковці розуміють її як систему уявлень про звичаї, традиції і реалії країн, мова яких вивчається. Ці уявлення створюють умови для продуктивної взаємодії між представниками різних етносів [1, с. 193]. Найточнішим вважаємо визначення Г. Пристай, яка в одній зі своїх праць зазначає, що основу соціокультурної обізнаності складають

знання, уміння і навички, що допомагають особистості здійснювати комунікацію в іншомовному культурному просторі дотримуючись встановлених норм поведінки [7, с. 165].

Звідси випливає й те, що теоретики мають різні погляди на структуру соціокультурної компетентності. Ми розглянули структури, запропоновані М. С. Сафіною та О. Рогульською. Перша науковиця виділяє такі структурні компоненти: культурно-лінгвістичний, соціолінгвістичний, і власне культурний компонент [13, с. 81]. О. Рогульська, по суті, розмежовує поняття «компетенція» і «компетентність». У її структурі соціокультурної компетентності, виокремлюються такі компетентності: країнознавчу, лінгвокраїнознавчу і соціолінгвістичну [8, с. 235]. На нашу думку, у структурі, запропонованій М. Сафіною, компоненти недостатньо чітко розмежовані, відчувається їх тісний взаємовплив. Структуру О. Рогульської теж не можна назвати вичерпною, оскільки, на нашу думку, поняття соціокультурної компетентності виникає на перетині країнознавчої, лінгвокраїнознавчої та соціолінгвістичної компетентностей.

Висновки з дослідження. Соціокультурна компетентність – це багатокомпонентна структура, що є системою уявлень про звичаї, традиції, цінності й реалії країн мови, що вивчається. Соціокультурний компонент є невіддільною складовою вивчення іноземних мов. У старших класах він реалізується засобами автентичних матеріалів. Таким чином, здобуті у старшій школі знання сприяють готовності випускників загальноосвітніх навчальних закладів до комунікації в раніше незнайомому культурному просторі, їх швидкій адаптації до принципово нових умов життя. Особистість з високим рівнем поліетнічної свідомості завжди знає як уникати конфліктів у іншомовному середовищі та гідно репрезентує вітчизняну культуру закордоном, що безумовно сприяє формуванню позитивного іміджу нашої держави на міжнародній арені.

Перспективою подальших досліджень у напрямі вважаємо визначення чіткої структури соціокультурної компетентності, а також розробку методики формування цієї компетентності засобами автентичних матеріалів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біла В. М., Дерев'яно С. А. Формування соціокультурної компетенції учнів середньої і старшої школи засобами англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 3. С. 192–198.
2. Бронетко І. А. Дослідно-експериментальне навчання англійської мови соціокультури учнів старшої школи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2015. № 46. С. 107–114.

3. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30.
4. Курінна Л. В. Теоретичний аналіз сутності терміна «Соціокультурна компетентність». *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. № 65. С. 49–55.
5. Марущак О. М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка*. 2016. № 11. С. 97–108.
6. Потапенко Н. В. Роль соціокультурного аспекту у навчанні англійської мови. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*. 2020. № 47. С. 63–70.
7. Пристай Г. В. Особливості формування іншомовної соціокультурної компетентності старшокласників. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Т. 3, № 40. С. 163–168.
8. Рогульська О. О., Сірик Я. С. Розвиток соціокультурної компетентності учнів старших класів на уроках англійської мови. *У Світі мов і мови світу : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. студент. конф, м. Київ, 26 трав. 2023 р.* 2022. С. 235–236.
9. Солопун Є. В. Соціокультурний аспект викладання англійської мови та його роль у практичній роботі учнів. *Народна освіта*. 2016. № 3. С. 58–62.
10. Byram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence. *Clevedon : Multilingual Matters*, 1997. 124 p.
11. Newton J. M. Intercultural communicative language teaching: implications for effective teaching and learning. *Wellington : Victoria University of Wellington*, 2015. 90 p.
12. Pylaieva T., Leshchinska A. Use of video materials in foreign language classes as a means of forming communicative competence. *Humanities science current issues: interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University young scientists research papers*. 2022. No. 51. P. 661–667.
13. Safina M. S. Formation of socio-cultural competence in foreign language teaching. *Procedia*. 2014. No. 136. P. 80–83.
14. Sun L. Culture teaching in foreign language teaching. *Theory and practice in language studies*. 2013. Vol. 3, no. 2. P. 371–375.